

оперативному співробітнику вказівку щодо оперативного супроводження матеріалів кримінальної справи. Вказівка повинна бути надана через керівника органу дізнання.

Як свідчить практика, слідчий надає керівнику органу дізнання рапорт про проведення оперативного супроводу під час розслідування кримінальної справи, тому, що згідно ст. 130 КПК України постанова про проведення оперативно-розшукової діяльності відносно підозрюваного, якого затримано та він знаходиться у місці попереднього ув'язнення не надається.

Вважаємо, що всі дії, які виконує слідчий по кримінальній справі повинні бути процесуально закріплені у формі постанови або протоколу слідчої дії. Це зазначене полягає в тому, що процесуальний контроль за діями слідчого здійснює керівник слідчого відділу та прокурор. Тому слідчий не може надавати по кримінальній справі не процесуальні рішення.

Висновки полягають в тому, що взаємодія різних служб органів міліції перебуває ще на низькому рівні, але саме взаємодія дозволяє суттєво підняти рівень ефективності роботи органу дізнання та слідчого по розслідуванню злочинів. Подальшу розробку дослідження із впровадженням наукового досвіду в практичну діяльність треба проводити постійно.

Література:

1. Бандурка А.М. *Оперативно – розыскная деятельность: правовой анализ. [Текст] /Бандурка А.М., Горбачев А.В. - К.: Редакционно-издательский отдел МВД Украины. 1994. - 119с.*
2. Грошевой Ю.М. *Проблеми нормативного регулювання діяльності органів попереднього розслідування у новому КПК України. [Текст] /Грошевой Ю.М. //Вісник Академії правових наук. –Х.: Нац. Юрид. академія України ім. Я. Мудрого. 1994. № 2. -С. 138–147.*
3. Ларин А.М. *Процессуальные вопросы соотношения следствия и оперативно-розыскной деятельности органа внутренних дел.//А.М. Ларин/ Соц. законность. - М.:ИГП АН СССР. 1974. - № 6. -С.70.*
4. Слінько С.В. *Теорія та практика реформування досудового розслідування. //С.В. Слінько/ -Х. Арциз. 2011. – 280с.*

УДК 342.97.348.328

С.В.Слінько

*доктор юридичних наук,
професор кафедри кримінального процесу
Харківського національного університету
внутрішніх справ*

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ФОРМИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Стаття розглядає загальні положення процесуальної форми у кримінальному процесі. Надається система побудови процесуальної форми та механізм її дії. Пропонується подальше удосконалення процесуальної форми згідно з європейською інтеграцією українського законодавства та його побудови за принципом змагальності та диспозитивності.

Ключові слова: *процесуальність, кримінальний процес, законодавство, покарання, судочинство.*

Статья рассматривает общие положения процессуальной формы в уголовном процессе. Предоставляется система построения процессуальной формы и механизм ее действия. Предлагается дальнейшее совершенствование процессуальной формы по европейской интеграции украинского законодательства и его построения по принципу состязательности и диспозитивности.

Ключевые слова: *процесуальність, уголовный процесс, законодательство, наказание, судопроизводство.*

Article considers the terms of procedural forms in criminal proceedings. Available system construction procedural form and mechanism of action. A further improvement of the procedural form of the European integration of the Ukrainian legislation and build on the principle of competition and dispositivity.

Keywords: *protsesualnist, criminal procedure, law, punishment, justice.*

Мета. Написання даної статті полягає в тому, що європейська інтеграція України по встановленню змагальності теорії та практики кримінального процесу повинна бути направлена таким чином, щоб розробка концепції удосконалення досудового та судового провадження, побудови нових його форм та окремих інститутів

була здійснена на підставі загальної процесуальної форми. Процесуальна форма закріплює фактичні дані як докази, від процесуального застосування процесуальної форми залежить питання порушення кримінальної справи, проведення слідчих дій, закінчення кримінальної справи та інше.

Завдання, які включають постановку дискусійних питань полягають в тому, що зміни, які мали місце у чинному кримінально-процесуальному законодавстві України, розв'язали декілька проблем кримінального судочинства, однак, проблема процесуальної форми достатньо не вивчена та окремі її положення залишаються за межами теорії та практики.

Деякі питання кримінальної форми розглядалися у наукових дослідженнях А.Я.Дубинського, П.А.Лупинської, Ю.В.Манаєва, Д.О.Солодова та інших.[2;3; 4; 9;]

Теоретичні положення процесуальної форми, на підставі принципів змагальності та диспозитивності кримінального процесу обумовлює необхідність вирішення конфліктів двох сторін. З одного боку інтересів держави, яка повинна забезпечити захист прав і свобод людини та громадянина, з іншого прийняти засоби щодо притягнення до кримінальної відповідальності та покаранню особу яка вчинила злочин. В залежності від вибору того чи іншого пріоритету боротьба зі злочинністю, або захист прав і свобод будується система кримінального процесу.

Емпірична база охоплює аналіз 100 кримінальних справ у яких виявлені недоліки щодо складання постанов та протоколів. Аналіз процесуальної форми надає підстави зробити висновки, що кримінально-процесуальні відносини здійснюються за допомогою процесуальної форми, яка передбачає прийняття рішення, а саме постанови (ст. 130 КПК України), протоколу слідчих дій на стадії досудового провадження (ст.ст. 85-89 КПК України). На стадії судового провадження складається протокол судового засідання (ст.ст. 89, 89-1 КПК України), вирок (ст.ст. 324 – 327 КПК України).

При цьому треба виходити з положення, обґрунтованого І.Б.Михайловською, що процесуальна форма не є простим віддзеркаленням нормативної моделі судочинства, а складається з таких структурних елементів як мета, функції, принципи на підставі яких побудовані конкретні інститути кримінального процесу. [5]

Класична типологія процесу проводиться в залежності від реалізації принципу змагальності, диспозитивності і підрозділяє типи процесу на змагальний або розшуковий.

В рамках розшукового процесу публічна мета по відшукуванню і покаранню винних осіб підпорядковує собі всі інститути судочинства, зумовлює активність суду у встановленні істини, не вимагає розділення кримінально-процесуальних функцій, не розглядає обвинуваченого як самостійного суб'єкта кримінального процесу.

Аналізуючи розшуковий процес С.І.Вікторський пише, щоб добитися у підсудного свідомості є головним завданням і прагненням у всі ті епохи, коли панував інквізиційний, слідчий процес, а сторони в процесі втрачали свої дійсне значення, підсудний перетворювався на предмет дослідження і найближче та краще джерело, з якого можна дізнатися істину.[1.С. 208.]

Змагальна форма процесу направлена на оптимальне вирішення конфлікту, який виникає під час встановлення обставин вчинення злочину, припускає існування в процесі сторін, що мають протилежні інтереси, володіють загальною мірою свободи розпорядження своїми правами, обмеження впливу держави на особу в суді. Іншим чинником це визначає відношення законодавця до обвинуваченого, можливість визнання та користування в процесі закріплених КПК України юридичних презумпцій.

Змагальний процес зберігає рівновагу сторін між обвинувальним уклоном, за яким стоять державні правоохоронні органи кримінального переслідування, за плечима яких вся потужність державного апарату примусу надати докази відносно обвинувачення, а з іншого боку система захисту обвинуваченого які за своїми фактичними силами і можливостями орієнтовані тільки за закон.

Конструювання кримінального судочинства на основі змагальності, де мета врегулювання конфлікту припускає активну участь сторін в процесуальній діяльності, визнання свободи вибору варіанту реалізації прав, які передбачені законом, неминуче веде до розширення сфери дії положень диспозитивності.

Виходячи з правових положень кримінального судочинства П.Г.Марфицин, В.В.Кальницький вважають, що рішення у процесі треба класифікувати по суб'єктам, саме орган дізнання, дізнавач, слідчий, прокурор, суддя, колегіальний суд. Друга класифікація передбачає її по колу питань, або процесуальних підстав прийняття рішення. Третя - по формі складання - постанова, протокол, вирок. [6]

Іншу класифікацію надають Л.Д.Кокарев, Г.Ф.Горський, П.С.Елькінд. Вони розподіляють рішення по основних питаннях кримінального процесу, а саме порушення кримінальної справи, постанова про притягнення обвинуваченої особи, закриття кримінальної справи, та процесуальні рішення по окремих питаннях проведення слідчої дії, а саме обшук, відхилення клопотань.[7]

Надані точки зору щодо класифікації процесуальних рішень допомагають розв'язати окремі теоретичні проблеми постанови рішення в процесі.

По-перше, КПК України вказує, що дізнавач, слідчий, прокурор складають процесуальні рішення в яких відображають основні положення правового регулювання кримінального судочинства відносно особи яка скоїла злочин, та захищають права потерпілого у процесі. Суддя складає постанову по основним питанням визнання особи винної чи не винної у вчиненні злочину та постановляє вирок, яким особа визнається осудною.

По-друге, теоретичні та практичні проблеми процесуальної форми кримінального судочинства треба розглядати за допомогою механізму реалізації складання процесуального рішення. Постанова в кримінальному судочинстві, є системою взаємодіючих об'єктивних і суб'єктивних чинників, зокрема правових, ідеологічних,

соціально – психологічних обставин. Механізм складання та прийняття постанови використовується в різних галузях кримінального, кримінально - процесуального права. Визначення факторів та чинників сприяє подальшим шляхам ухвалення законних та обґрунтованих рішень в судочинстві. Виділення та опис системи чинників дозволяють розглядати конкретні факти як очевидність, та за їх допомогою встановити внутрішній зв'язок і взаємозалежність, проаналізувати характер, тип такого зв'язку. При цьому характеристика чинників повинна доповнюватися не тільки кількісними факторами, але і якісними, які дають можливість виявити міру дії окремих чинників, які впливають на систему в цілому.

Використання системного підходу, що включає не тільки якісні, але і кількісні характеристики, дає можливість виявити позитивний і негативний вплив різних чинників на прийняття рішення у кримінальному судочинстві.

Розпорядження, що містяться в імперативних нормах повинні зобов'язувати сторони у кримінальному процесі при наявності певних обставин, діяти шляхом закону. До цих норм ми можемо віднести норми, що забороняють притягувати особу як обвинуваченого не інакше як на підставах і в порядку, встановлених законом, визнати особу винною в скоєнні злочину і карати його не інакше як за вироком суду.

Висновок полягає в тому, що системний підхід дослідження рішень в кримінальному судочинстві може бути використаний під час розгляду: механізму прийняття рішення на підставі системи взаємодіючих чинників; сукупності всіх прийнятих у разі провадження по кримінальній справі рішень для визначення їх позитивного і негативного впливу на остаточне рішення у справі тільки суддею; процесуального значення рішень як одного з компонентів системи кримінальної юстиції.

Системне дослідження механізму процесуальних рішень припускає кількісний і якісний опис окремих чинників, до яких належать: порядок створення державних органів, наділ повноваженням осіб, які приймають рішення, підстави і порядок їх відповідальності; умови, в яких діє дана система судочинства; правові цілі, принципи, методи правового регулювання. Системне визначення процесуальної форми надасть можливість встановити її загальні положення виходячи з європейського та світового досвіду.

Література

1. Викторский С.И. *Российский уголовный процесс*//С.И. Викторский / М. 1997. -310с.
2. Дубинский А.Я. *Исполнение процессуальных решений следователя: правовое и организационные проблемы* //А.Я. Дубинский / К. КВШ МВД СССР 1979. – 197с.
3. Лупинская П.А. *Уголовно – процессуальное право*//П.А. Лупинская/ М. 2001. – 600 с.
4. Манаев Ю.В. *Процессуальные решения следователя* //Ю.В. Манаев/ Волгоград. ВСШ МВД СССР. 1979. - 197 с.
5. Михайловская И.Б. *Относимость доказательств в советском уголовном процессе* // И.Б. Михайловская/ М. Госюриздат. 1958. - 98с.
6. Марфицин П.Г. *Усмотрение следователя (уголовно-процессуальный аспект)*// П.Г. Марфицин/ Омск. 2002. - 167с.
7. Кокарев Л.Д., Горский Г.Ф., Элькин П.С. *Проблемы доказательств в советском уголовном процессе* /Л.Д.Кокарев, Г.Ф. Горский, П.С. Элькин / Воронеж. ВГУ. 1979. – 280с.
8. Солодов Д.О. *Процессуальные и тактические решения следователя* // Д.О. Солодов/ Воронеж. ВГУ. 2004. -156с.

УДК 342.97.328

Т.М.Слінько

канд. юрид. наук,

доцент кафедри конституційного права України Національного університету "Юридичної академії імені Ярослава Мудрого"

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТАТУСУ ЗМІ ЩОДО ВИСВІТЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Стаття присвячена проблемним питанням правового регулювання статусу ЗМІ щодо висвітлення діяльності органів публічної влади в контексті європейської інтеграції. Проаналізовано діюче інформаційне законодавство та практика його застосування, міжнародно-правові документи. Надаються пропозиції щодо адаптації законодавства України в інформаційній сфері до законодавства ЄС.

Ключові слова: *правове регулювання, ЗМІ, інтеграція, демократія, свобода слова, публічна інформація.*